

NEXT GENERATION

STRESZCZENIE

Polska - marzec 2021

> Streszczenie

Podobnie jak w przypadku wszystkich innych badań przeprowadzonych w ramach niniejszej serii, celem Next Generation Poland było zbadanie doświadczeń młodych dorosłych (w tym przypadku osób w wieku 18–30 lat) w krytycznym momencie historii ich kraju. To okres zmian politycznych, którym towarzyszą antagonizm wobec UE i kontrowersje wokół polityki w zakresie praw kobiet, mniejszości seksualnych i migrantów, w wyniku czego pojawiły się głosy, że polskie społeczeństwo staje się coraz bardziej podzielone. Przygotowując to badanie, autorzy nie zdawali sobie sprawy, że w odróżnieniu od innych badań Next Generation zostanie ono przeprowadzone w całości online w czasie światowej pandemii COVID-19, której dotkliwość stała się jasna dopiero po rozpoczęciu projektu.

Chociaż pandemia i związane z nią ograniczenia drastycznie zmieniły sposób prowadzenia badań, wydaje się, że miały one mniejszy wpływ na same wyniki niż przewidywano. Mimo że wydarzenia związane z COVID-19 nieustannie towarzyszyły badaniu, respondentom i uczestnikom grup fokusowych udało się wyjść poza horyzont aktualnego kryzysu i podzielić się z nami swoimi poglądami na temat problemów, które istniały już wcześniej, jak również swoimi nadziejami i obawami związanymi z przyszłością. W związku z tym niniejszy raport zarówno wpisuje się w kontekst pandemii, jak i poza niego wykracza. Zachęcamy czytelników do rozważenia przedstawionych wniosków i rekomendacji w takim właśnie świetle.

Pokolenie „potransformacyjne”

Pierwszy rozdział raportu opisuje transformację społeczno-polityczną i gospodarczą, która zaszła w Polsce na przestrzeni ostatnich trzech dekad, a następnie przedstawia szereg kontekstowych danych i ustaleń dotyczących młodzieży, zaczerpniętych z poprzednich badań. Młodzi dorośli biorący udział w tym badaniu to pierwsze pokolenie dorastające w postkomunistycznej Polsce, która w ciągu zaledwie 30 lat przeszła na gospodarkę wolnorynkową, została członkiem NATO i przystąpiła do UE. W związku z tym ich doświadczenia i postawy życiowe jednocześnie są ukształtowane w oparciu o postawy pokolenia ich rodziców, jak i znacznie się od nich różnią.

Samodzielność i szanse w obliczu niekorzystnych warunków

Drugi rozdział przedstawia najważniejsze wyniki badania, ukazując pokolenie ludzi z optymistycznym nastawieniem do swojego życia prywatnego i własnej przyszłości, a jednocześnie z pesymistycznym spojrzeniem na sferę publiczną, świat pracy i trudną sytuację ich kraju i reszty świata. Dążą do niezależności i bezpieczeństwa finansowego, satysfakcjonującej pracy, silnych relacji i dobrych więzi społecznych. Towarzyszy im jednak niezadowolenie i niepokój w obliczu zawiłości współczesnego życia. Muszą sprostać różnym wyzwaniom i ograniczeniom, obejmującym edukację, którą uważają za nieodpowiednią, brak dostępu do tanich mieszkań, dużą częstotliwość przypadków nadużywania alkoholu i narkotyków oraz brak ofert pracy. Negatywny wpływ na ich życie ma także obecna pandemia.

Ludzie należący do tego pokolenia swobodnie funkcjonują w sferze

cyfrowej i nie mają problemu z korzystaniem z nowych technologii. Wprawdzie częściej czerpią informacje z internetu, w tym z mediów społecznościowych, niż z bardziej tradycyjnych źródeł, ale zachowują ostrożność, mając świadomość istnienia fake newsów i ich konsekwencji. Ogólnie rzecz ujmując, czują więź zarówno ze swoim krajem, jak i z całym światem, a wielu z nich określa siebie jako obywateli świata. Uważają, że są bardziej tolerancyjni i postępowi od poprzednich pokoleń, ale są pesymistami, jeśli chodzi o wpływ, jaki mają na sprawy wewnętrzne i globalne. Ich zdania w kwestii korzyści płynących z integracji europejskiej, migracji i globalizacji są podzielone – niektórzy uważają, że są to w przeważającej mierze pozytywne zjawiska, podczas gdy inni obawiają się szeregu negatywnych konsekwencji dla siebie i dla kraju. Podczas gdy wielu z nich chciałoby wyjechać do krajów takich jak Wielka Brytania, Niemcy czy USA, inni chcą budować swoje życie w Polsce.

Młodzi ludzie w dużej mierze czują, że nie są w stanie kształtować przyszłości. Większość z nich twierdzi, że ma niewielki wpływ na sferę polityczną i obywatelską oraz że ich głos rzadko jest słyszalny. Chociaż w przeważającej mierze opowiadają się za demokracją, wielu nie jest zainteresowanych formalną polityką, a ich poglądy i sympatie polityczne są podzielone. To pokolenie, które cechuje polaryzacja poglądów i wartości politycznych, religijnych i społecznych – przy czym najbardziej spornymi zagadnieniami pozostają prawa kobiet i mniejszości seksualnych, jak również imigracja i stosunki z UE. Pomimo tych różnic podzielają pragnienie większej osobistej swobody gospodarczej, większych wydatków publicznych i skuteczniejszego zarządzania, co – jak mają nadzieję – doprowadzi w przyszłości do większej tolerancji w społeczeństwie.

Pokolenie doświadczające polaryzacji społecznej

Omawiane pokolenie wchodzi w dorosłość w czasach, kiedy polskie społeczeństwo zdaje się pękać wzdłuż określonych linii podziałów społecznych i regionalnych. Osoby, z którymi się spotkaliśmy, wyrażały poglądy różniące się w zależności od wieku, płci, poziomu wykształcenia, statusu zatrudnienia i miejsca zamieszkania.

Wydaje się, że w tej grupie wiekowej zachodzi zmiana wewnątrzpokoleniowa, co tworzy nowe perspektywy kształtowania polityki. Okazuje się, że młodsza grupa obejmująca osoby w wieku 18–24 lat jest bardziej zadowolona z życia, ale mniej pewna kierunku, w jakim zmierza. Osoby z tej grupy myślą bardziej globalnie, cenią kulturę i sztukę, są skore do emigracji. Zazwyczaj mają liberalne poglądy na temat edukacji seksualnej i praw mniejszości seksualnych, ale częściej czują, że osoby sprawujące władzę nie liczą się z ich zdaniem. Starsi (w wieku 25–30 lat) są mniej zaangażowani w sprawy obywatelskie, ale bardziej skłonni do nawoływania do zmian. Uważają, że mają większy wpływ na politykę, mają także większe oczekiwania względem swojej kariery i sytuacji finansowej, ale zwykle są mniej tolerancyjni wobec mniejszości.

W całej populacji można również zaobserwować uderzające różnice między mężczyznami i kobietami. Młode Polki są ogólnie bardziej zadowolone z życia, choć dostrzegają więcej problemów społecznych, w tym problemów związanych z COVID-19. Zwykle popierają prawa mniejszości seksualnych i opowiadają się za edukacją seksualną, jednak są mniej otwarte w kwestii imigracji. Częściej zabierają głos w sprawie demokracji, opowiadając się za członkostwem w UE, ale jednocześnie więcej z nich uważa, że nikt nie liczy się z ich zdaniem. Natomiast mężczyźni częściej są dumni z Polski i jej historii oraz wyrażają obawy związane z możliwością utraty tożsamości narodowej. Zwykle opowiadają się za większą autonomią Polski i są mniej entuzjastycznie nastawieni do kwestii członkostwa w UE. Rzadziej wspierają prawa mniejszości seksualnych i częściej czują, że mają wpływ na to, co się dzieje.

Oprócz tego można zauważyć podziały zależne od poziomu wykształcenia, dochodów i miejsca zamieszkania. Istnieje związek pomiędzy wyższym poziomem wykształcenia i zatrudnieniem a zadowoleniem z życia. Osoby o wyższych dochodach i wyższych kwalifikacjach – które częściej mieszkają w dużych miastach – są bardziej skłonne do uczestnictwa w działaniach kulturalnych, opowiadania

się za wartościami demokratycznymi i wyrażania zaniepokojenia kwestiami środowiskowymi i humanitarnymi. Młodzi ludzie o wyższych dochodach częściej są zdania, że politycy i instytucje liczą się z ich głosem oraz że polityka uwzględnia kwestie, które są dla nich ważne. Natomiast osoby z niższym wykształceniem i o niższych dochodach – zwłaszcza te mieszkające w małych miastach i na obszarach wiejskich – cechuje większy pesymizm i większa skłonność do emigracji; cenią one stabilizację, rodzinę i wiarę katolicką. Czują, że pandemia dotknęła je najbardziej, ale jednocześnie uważają, że mają większy wpływ na społeczność lokalną, wzywając do lepszych inwestycji w infrastrukturę i przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu. Bardziej szczegółowe mapowanie, przedstawione pod koniec rozdziału trzeciego, ilustruje podział Polski odzwierciedlający podział społeczny, który jest szeroko omawiany w dyskursie publicznym w ostatnich pięciu latach – respondenci na północy i zachodzie kraju mają raczej liberalne poglądy, zaś ci w regionach południowych i wschodnich kierują się bardziej tradycyjnymi wartościami.

Rekomendacje służące lepszemu przyszłości

Końcowa część raportu to szereg rekomendacji sformułowanych przez samych młodych dorosłych, które skupiają się na pięciu najważniejszych obszarach:

1. **Reformy gospodarcze:** zapewnienie większej osobistej swobody gospodarczej poprzez zmniejszenie ilości regulacji prawnych i podatków, zachęcanie młodych ludzi do przedsiębiorczości oraz zapewnienie wszystkim dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia.
2. **Wydatki publiczne i reformy polityczne:** zwiększenie wydatków publicznych na opiekę zdrowotną i społeczną, aby zlikwidować bariery (w tym nadużywanie narkotyków i alkoholu oraz problemy związane ze zdrowiem psychicznym) w osiąganiu najważniejszych celów życiowych i stabilności finansowej. To także bardziej ogólne dostosowanie polityki publicznej do potrzeb młodszych pokoleń, np. w celu rozwiązania problemu rynku mieszkaniowego i zajęcia się kwestiami o charakterze globalnym, takimi jak zmiany klimatu.
3. **Reforma edukacji:** zmiana podejścia do edukacji i zreformowanie jej przez odchodzenie od modelu opartego na tradycjach teoretycznych w stronę systemu bardziej otwartego, który sprzyja większej wrażliwości i tolerancji. To nauka umiejętności życiowych, etyki i empatii, a także doradztwo zawodowe i edukacja seksualna, promowania różnorodności i dyskusji oraz docenianie wolontariatu i uczestnictwa w kulturze.
4. **Uczestnictwo:** zachęcanie do większego uczestnictwa w działaniach i do wspólnych działań na rzecz odświeżenia polityki i społeczeństwa obywatelskiego poprzez promowanie rządów młodzieży, demokracji bezpośredniej i aktywizmu. To także wykorzystywanie zasobów organizacji młodzieżowych i platform cyfrowych do zwiększania mocy sprawczej i zaufania wśród młodych ludzi i całego społeczeństwa.
5. **Wolność i tolerancja:** promowanie większej tolerancji i wolności w polskim społeczeństwie poprzez powyższe działania oraz zachęcanie organizacji pozarządowych i sektora non-profit do promowania szerszego dialogu oraz poszanowania różnic i różnorodności w polskim społeczeństwie.

Raport zamykają dodatkowe rekomendacje dotyczące dalszych badań i dyskusji o kierunkach polityki, obejmujących konsultacje, mapowanie i profilowanie tematów, takich jak tożsamość i głos, jakość życia i zdrowie emocjonalne, rozwój cyfrowy, emigracja, globalizacja i zmiana klimatu. Uważamy, że dalsze badanie, rozważanie oraz omawianie tych zagadnień i sugestii umożliwi decydom politycznym, społecznościom i samym młodym dorosłym przyspieszenie dialogu. A docelowo doprowadzi do zmian polityki, tak aby pomagała ona młodszemu pokoleniu w realizacji ich potencjału jako twórczych, spełnionych i aktywnych obywateli Polski, zgodnie z nadrzędnymi celami serii Next Generation.

British Council to brytyjska międzynarodowa organizacja działająca w dziedzinach kultury i edukacji. Naszą rolą jest budowanie więzi, zrozumienia i zaufania między Brytyjczykami a ludźmi z innych krajów poprzez kulturę i sztukę, edukację i język angielski. Pomagamy młodym ludziom w zdobywaniu umiejętności, pewności siebie oraz w budowaniu silnych i włączających społeczności. Wspieramy ich w nauce języka angielskiego, zdobywaniu edukacji na wysokim poziomie oraz kwalifikacji uznawanych na całym świecie.

Seria badawcza Next Generation stanowi element zobowiązania British Council do poznawania opinii i wyborów młodzieży. Jej celem jest zrozumienie postaw i aspiracji młodzieży, wzmacnianie głosu młodzieży i wspieranie lepszego kształtowania polityki młodzieżowej. Raporty skupiają się na młodych ludziach w krajach znajdujących się w okresie istotnych zmian, aby dopilnować, że głos młodych ludzi zostanie wysłuchany, a ich potrzeby znajdą odzwierciedlenie w decyzjach o trwałym wpływie na ich życie.

www.britishcouncil.org/research-policy-insight/research-series/next-generation